

Miljoene vir maatjies

Lotery-geld vir sport nou drasties minder

Raymond Joseph en Jon Allsop

Die Nasionale Lotery-soustrein wat die geldkoffers van Suid-Afrika se Olimpiese liggaam met meer as R750 miljoen laat bult het, het ontspoor.

Die Suid-Afrikaanse Sportkonfederasie en Olimpiese Komitee (Saskok) en sy voorganger, die Nasionale Olimpiese Komitee (Noksa), het tussen 2003 en 2017 altesaam R780 miljoen ontvang van die Nasionale Loteryraad (NLC).

Teen 'n jaarlikse gemiddeld van R52 miljoen maak dit Saskok verreweg die grootste enkele begunstigde van lotery-geld. Boonop het geaffilieerdes van Saskok ook honderde miljoene van die raad ontvang.

Nou is die Lotto-kraantjie egter toegedraai nadat die NLC vanjaar nuwe riglyne gepubliseer het in die dokument "Funding Priority Areas".

Volgens die nuwe riglyne mag nasionale sportfederasies (wat Saskok insluit) nou nie meer nie as R5 miljoen per jaar ontvang, streeksfederasies R2,5 miljoen en geaffilieerdes van die streeksfederasies R750 000.

Daarby is daar nou 'n afkoeltydperk van 12 maande tussen uitbetalings, wat beteken niemand mag meer as een keer per jaar Lotto-geld aanvra nie.

Die nuwe riglyne laat Saskok in 'n verknorsing. Saskok het reeds verlede jaar sy gordel begin intrek en geen raadslede of onnodige werknemers is in April vanjaar na die Statebondspele gestuur nie.

In 'n onlangse e-pos het 'n Saskok-woordvoerder gesê die organisasie "sukkel om te funksioneer onder ons hoofmandaat (die ondersteuning van atlete). Ons probeer oorleef deur fondse van ander organisasies".

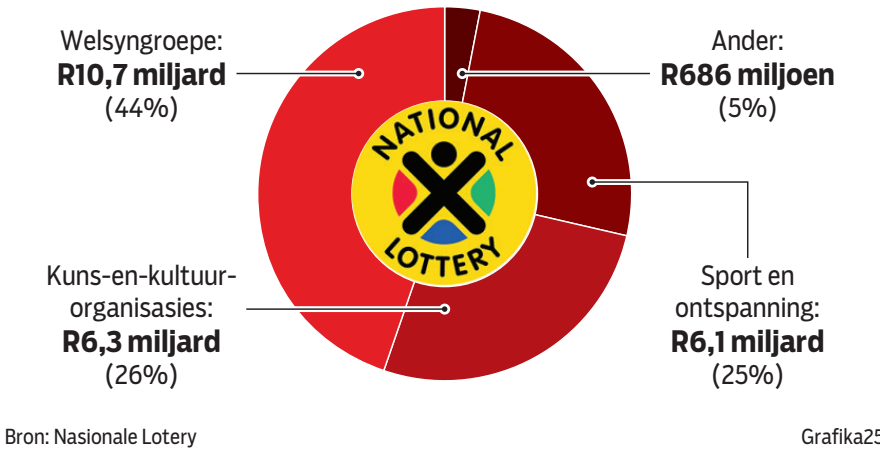
Die tye het inderdaad verander in die Saskok-wandelgange. Nie so lank gelede nie is geld gemors asof dit nooit sou opraak nie. Administrateurs is die wêreld vol gevlieg - gewoonlik in besigheidsklas - en was geregtig op hemelhoë dagtoelaes en verblyf in vyfsterhotelle.

Vroeër vanjaar het die departement van sport en ontspanning egter 'n komitee op die been gebring, onder die voorsitterskap van regter Ralph Zulman, om Saskok se doen en late te ondersoek. Die komitee het gehoor dat Saskok R2,2 miljoen per jaar aan toelaes vir sy raadslede bestee het, al is net sowat 10% van alle raadsvergaderings aan besprekings van sportverwante sake gewy.

Gideon Sam, Saskok-president, was in 'n stadium geregtig op 'n dagtoelaag van \$500 per dag, sy vise-president, Hajeera Kajee, op \$350 per dag

Lotto-koek sō verdeel

Die Nasionale Lotery het sedert 2002 sowat R24 miljard aan begunstigdes versprei. Sō is dit verdeel.

en ander raadslede op \$200.

Sam het aan die komitee gesê hy dink nie daardie bedrae was buitensporig nie. Trouens, dit was "redelik tot selfs te min", het hy gesê.

Die gulhartigheid van die NLC was die enigste rede waarom Sam-hulle in soveel weelde kon reis. In 2016 alleen het Saskok byvoorbeeld byna R190 miljoen van die NLC ontvang. Net die organiseringskomitee van 2010 se Wêreldbeker-sokkertoernooi het meer ontvang: R200 miljoen, tussen 2009 en 2011.

Maar selfs in rojale tye het talle atlete wat vir 2016 se Olimpiese Spele voorberei het, finansiële geraap en skraap. 'n Laagtepunt was toe atlete wat nie op 23 Julie op 'n spesiale SAL-vlug na die Spele in Rio de Janeiro gereis het nie, net R12 000 aange-

bied is vir hul reiskoste. Sam het gesê daar "is nie begroot" vir meer nie.

Tog is elke raadslid volgens getuie-nis voor die Zulman-komitee toegelaat om op Saskok se rekening na die Spele te reis en elkeen was geregtig op 'n dagtoelaag.

Die verhouding tussen Saskok en die NLC se magtige verspreidingsagentskap vir sport en ontspanning (SRDA), wat geld onder sportliggame verdeel het, was baie jare lank knus.

Volgens Gaming the Lottery, 'n organisasie wat wêreldwyd ondersoek instel na die loterybedryf, was daar in die meeste jare sedert 2003 minstens een senior Saskok-beampte by SRDA-sittings. Sommige jare was daar meer as een, asook verteenwoordigers van Saskok-geaffilieerdes.

Tussen 2008 en 2012 was Sam by-

Gevaargeboue: Staatsdiens werk in skofte

Suzanne Venter

Sowat 30% van staatsamptenare in 12 staatsgeboue in Johannesburg werk al drie weke lank nie in hul onveilige geboue nie, sê Henry Hall van die vakbond PSA.

Boonop is nog agt kennisgewings Donderdag uitgereik oor die onveilige toestande by die nasionale departement van justisie en grondwetlike ontwikkeling in Marshallstraat 66 in Johannesburg, waar die meester van die hooggeregshof se kantoor is.

Dit kom nadat die Bank of Lisbon-gebou, wat deur die Gautengse departement van gesondheid gebruik is, vier weke gelede afgebrand het. Die gebou het net aan 22% van veiligheidsstandaarde kragtens wet voldoen.

Rapport het berig nege ander staatsgeboue haal ook nie 50% nie. Intussen is geboue in Lovedaystraat 29 en 30, asook 'n gebou in Florida, Rooдеpoort, van die provinsiale onderwysdepartement onveilig verklaar.

Hall sê werkers word na tydelike werkplekke geskuif wat dikwels so klein is dat personeel in skofte moet werk, soos in die kantoor van die Gautengse premier, David Makhura.

Thabo Masebe, provinsiale woordvoerder, het Vrydag die skofstelsel bevestig en gesê vordering word met die opknop van geboue gemaak. "Agt van die 12 geboue behoort aan die regering en drie aan private eienaars met wie ons tans oor opknappings onderhandel."

Luidens die kennisgewings is van die Marshallstraatgebou se nooduitgange gesluit, gas-silinders word wederregtelik in die gebou gestoor en elektriese drade lê oop. Lekkasies het dokumente in die argief beskadig.

Reggie Ngcobo, woordvoerder van die nasionale departement van openbare werke, sê die gebou in Marshallstraat behoort aan 'n private eienaar, met wie onderhandel word.

Wilmarie Pretorius (23) en haar aanstaande skoonma, Jackie Brits (50), was die afgelope Donderdag nog steeds geskok nadat Brits se seun, Calvin Bronkhorst (23), twee dae tevore 12 keer in 'n rooftog geskiet is.

Met 12 koeëls in sy lyf verdedig hy haar

Hendrik Hancke

Terwyl meer as tien rowers Dinsdag om hom geskiet het, het Calvin Bronkhorst (23), wat toe reeds swaar gewond was, sy rug op hulle gedraai en terugbaklei om sy verloofde se lewe te red.

"Hy het my lewe gered. Dis hoe Calvin is. Hy het nie 'n oomblik omgee wat van hom gaan word nie. Toe ek skreeu iemand skiet op my ook, het ek geweet hy gaan my red," sê Wilmarie Pretorius (23) van Meyerton in die Vaaldriehoek.

Sy het angsvange op die vloer van Calvin se motor weggekruip - nes hy haar geleer het - terwyl een van die bende rowers aanhoudend op haar geskiet het.

"Hy het eenkeer vir my gesê as so iets gebeur, moet ek my stoel terugskuif en met my arms oor my kop op die grond gaan sit sodat die kar se enjinblok my teen die koeëls kan beskerm," vertel Wilmarie.

Die paartjie is al twee lede van die gemeenskapspolisieringsforum (GPF), maar Dinsdag het hulle hulle toevallig in die rowerbende vasgeloop toe hulle ná werk gery het om brandstof in hul twee motors te gooi voordat die petroleumprijs styg.

Op pad het Calvin oor die GPF-radio

Calvin Bronkhorst
| FOTO: HENDRIK HANCKE

van die rooftog by 'n supermark op hul pad gehoor. Daar gekom, het alles rustig gelyk. 'n Dosyn kliente en personeel het buite die winkel rondgestaan.

Hulle het stilgehou. Een van die ooggetuies het Calvin gewys in watter rigting die rowers gevlieg het. Hy het om die hoek gelooi en toe tref 'n skoot hom in die linkerbeen, bo die knie.

"Hy swaai toe om en skree 'My en-

Dinge het so skielik gebeur, ek het maar net gereageer.

gel, hulle het my geskiet' en toe tref die tweede skoot hom in dieselfde been," vertel Wilmarie.

Skielik was dit oorlog.

Omtrent vyf rowers het al skietende op Calvin afgestorm.

"Calvin het dwarsoor die parkeerarea met sy gewonde been na my kant toe gestrompel. Toe die skote klap, het 'n groepie mans skielik met 'n trollie vol drank by die drankwinkel, een winkel weg van die supermark, se deur uitgebars," sê Wilmarie.

Sy het eers gedink dis klante, maar toe brand dié mans ook op Calvin los. Hulle was vermoedelik deel van dieselfde bende.

"Hy was vasgevang tussen die twee groepe rowers en het net sy pistool met een magasyn by hom gehad."

Een van die rowers het Wilmarie in Calvin se motor sien skuil. Hy het haar

beveel om uit te klim en toe begin skiet.

Sy het om hulp geroep.

"Calvin het net daar, onder vuur en vol koeëlwonde, sy rug op sy aanvallers gedraai en op hierdie ou geskiet totdat sy ammunisie opgeraak het," sê Wilmarie.

Sy sluk swaar.

"Die man het na Calvin toe gestap en hom met 'n bottel of 'n pyp - ek kon nie mooi sien nie - geslaan en sy leë pistool gevat. Voor hy weg is, het hy bo-oor hom gestaan en hom nog 'n keer in die maag geskiet."

Calvin is 12 keer raakgeskiet, onder meer in sy been, sy buik, sy voet en twee keer in sy bors, maar hy het wonderbaarlik oorleef.

"Die dokter sê dis 'n wonderwerk dat hy nog leef," sê sy ma, Jackie Brits. Sy kan nie help om so te dink as sy na hierdie sifdraad-geskiete mens kyk en dink aan 'n ander man verlede week wat van een koeëlwond op die operasietafel dood is nie.

Calvin self was met Rapport se besoek nog effens deurmekaar. "Ek kan nie lekker onthou wat alles gebeur het nie. Dinge het so skielik gebeur, ek het maar net gereageer," sê Calvin.

"Om te dink" sê Wilmarie, "elke koeël wat deur sy lyf is daardie aand het iemand anders se lewe gered."

Stryd oor Okosa se gebou in hof betwis

Erika Gibson

Die Onafhanklike Kommunikasie-owerheid van Suid-Afrika (Okosa) is oorgehaal om binne die volgende twee weke van Sandton na Centurion te verhuis, maar nou gaan bewerings van onreëlmatighede met die tender vir die nuwe gebou eers in die hof draai.

SKG Africa, wat ook getender het om twee moontlike geboue as nuwe hoofkantoor te verskaf, beweer in 'n dringende hofaansoek daar is gepeuter met van die tenderspesifikasies.

Centurion Vision Development (CVD) het die Okosa-bod gewen om hulle in Centurion te huisves. Dit is in dieselfde gebou waar die Poskantoor se hoofkantoor was.

Dié gebou was enkele jare gelede in twee verdoemde hofbevindings die rede waarom die Poskantoor se uitvoerende hoof en sy bedryfsbestuurder bedank het.

Die openbare beskermer het oor die Poskantoordebakel bevind dat die tenderproses deurspek was met onreëlmatighede en korrupsie. Dit het daartoe gelei dat die Poskantoor teen bykomende uitgawes van meer as R50 miljoen die gebou moes ontruim en na sy ou gebou in die Pretoriase middestad terugtrek.

SKG beweer in sy dringende hofaansoek, wat Dinsdag in die hooggeregshof in Johannesburg aangehoor word, dat SKG glo moedswillig benadeel is nadat sy een gebou (Lakeview) prysgewys die goedkoopste was, terwyl CVD die derde laagste bod ingedien het. SKG se ander voorstel (Anker) was in die vierde plek.

Sowel Okosa se bod-evalueringskomitee as sy -toekenningskomitee was glo ten gunste van SKG. SKG beweer egter dat Okosa se uitvoerende hoof, Wellington Ngwepe, die twee komitees se aanbevelings geïgnoreer het en op CVD se gebou besluit het. Luidens hofstukke het Ngwepe gesê die ander twee geboue is aan die oewer van die ou Centurionmeer en dit hou glo 'n groter risiko vir vloede in.

Okosa staan SKG se hofaansoek teen.

Okosa het by navraag bevestig sy hoofkantoor se 333 personeellede trek die einde van die maand. Omdat die saak nou voor die hof dien, kan die owerheid nie nou oor die beweerde tenderprobleme kommentaar lewer nie.

JOU TAAL IS SOVEEL MEER AS NET WOORDE.

Dis die uitvloeisel van wie jy is ... dis waar jy vandaan kom en waarheen jy op pad is. Jou taal is deel van jou bestaan.

Hoekom kan en wil jy nie sonder Afrikaans leef nie? Vertel ons met **#onmisbaar**.

Besoek www.afrikaans.com

#onmisbaar
afrikaans.com

Lesers wat die feitlike akkuraatheid van berigte in Rapport betwyfel, kan met Rapport se ombudsman in verbinding tree by 011 713 9682. Stuur 'n faks na 086 506 2671 en e-pos na ombudsman@rapport.co.za. 'n Klage kan ook by die persombudsman ingedien word by 011 484 3618/2.